

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/94961>

Please be advised that this information was generated on 2019-04-21 and may be subject to change.

als gevolg dat O. therapeutisch klonen en in vitro fertilisatie, dus daarmee de selectie en het doden van embryo's, buiten de systematiek van de principiële bezwaren weet te houden. Dat betekent voor de auteur niet dat deze procedures ethisch niet problematisch zijn, maar O. ziet in het kader van ethisch nadenken en overwegen speelruimte. [SVEN BREHMER]

T. Jähnichen, *Wirtschaftsethik: Konstellationen — Verwertungsebenen — Handlungsfelder* (Ethik — Grundlagen und Handlungsfelder, 3), Stuttgart, Kohlhammer, 2008; 286 blz., €24,90, ISBN 978 3 17 018291 2.

J. is in kringen van de Evangelische Kirche Deutschland (EKD) bekend als een pleitbezorger — in verbondenheid met de CDU/CSU — van het na-oorlogse Duitse model van de *Soziale Marktwirtschaft*. In dit boek legt hij beschouwingen voor over de vraag of dit model in tijden van globalisering nog toekomst heeft. Om zijn positieve antwoord inzichtelijk te maken, bespreekt hij het concept 'economische ethiek' en analyseert hij een aantal actuele sociaal-ethische problemen die verbonden zijn met de gevolgen van de globalisering voor het concept van de *Soziale Marktwirtschaft*. De bespreking van het concept economische ethiek gaat uit van de urgentie die door ontwikkelingen in de neoliberale economie en haar splitsing tussen normatief en descriptief spreken is ontstaan, waardoor de vraag naar doeloriëntaties van de economie op macro-, meso- en microniveau weer belangrijk geworden is. Daarom dient weer te worden nagedacht over hoe economische rationaliteit en ethische rationaliteit op elkaar betrokken kunnen worden in een samenleving waarin subsystemen in sterke mate gedifferentieerd zijn geraakt. De auteur schetst drie modellen en maakt daarna zijn eigen afweging waarin hij pleit voor de erkenning van een pluralisme van rationaliteitsconcepten. Na een uitvoerige schets van het Duitse *Wirtschaftswunder*, beter: de ontwikkeling en structuur

van de Duitse variant van de *Soziale Marktwirtschaft*, bespreekt hij de vraag voor welke sociaal-ethische uitdagingen deze economische ordening staat als gevolg van de globalisering die vragen oproept die voorbij gaan aan de context van de 'Nationalstaat'. Hij benoemt en bespreekt zes terreinen, variërend van de ontwikkelingen van de financiële markten tot consumentengedrag. Het boek weerspiegelt een in zichzelf besloten ethiek waarin geen econoom aan het woord komt. [TOINE VAN DEN HOEGEN]

Friedenspädagogik: Grundlagen, Praxisansätze, Perspektiven (Rowohlts Enzyklopädie), Hg. R. Grasse e.a., Reinbek bei Hamburg, Rowohlt, 2008; 313 blz., €16,95, ISBN 978 3 499 55698 2.

Deze bundel bestaat uit twaalf artikelen die de nieuwe uitdagingen waar de vredeseducatie zich tegenwoordig voor gesteld ziet, benoemen en met name opvoedings-theoretisch doordenken. Het gaat om het funderen van de vredeseducatie in een wetenschappelijke vredespedagogiek, waarbij men wil aansluiten bij de kritische vredespedagogiek die aan het einde van de jaren zestig opkwam onder invloed van nieuwe ontwikkelingen binnen de polemologie. Vrede werd toen niet langer gezien als slechts de afwezigheid van oorlog, maar als de afwezigheid van machtsmisbruik en geweld als zodanig, al wees men niet op de persoonlijke verantwoordelijkheid van mensen of het benoemen van concrete handelingsmogelijkheden. Dit laatste willen de verschillende auteurs in deze bundel uitdrukkelijk wel doen. Voor hen staat de hedendaagse vredespedagogiek zowel voor het bevorderen van een kritisch bewustzijn, en dat blijft meer dan nodig gegeven de subtiele beïnvloeding door de media (vijandsbeelden), de veranderende rol van de krijgsmacht (vredesoperaties), de subtiele assymetrische verhoudingen binnen pedagogische instituties (school), etc., als voor het aanleren van vredescompetenties en het bevorderen van